

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 1, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.45

*С. А. Ткаченко,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес),
Вищий навчальний заклад «Миколаївський політехнічний інститут», м. Миколаїв*

ВІДНОСНО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНИХ І СПЕЦИФІЧНИХ ПРИНЦИПІВ В ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПІДСИСТЕМИ АНАЛІТИЧНОЇ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНО РОЗВИНУТИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ВИРОБНИЧИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЇЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ

*S. A. Tkachenko,
PhD, Associate Professor of Accounting and Auditing,
Vice President for research and educational work (learning process),
Higher education institution «Nicholas Polytechnic Institute», Nikolaev*

REGARDING THE IMPLEMENTATION OF GENERAL AND SPECIFIC PRINCIPLES IN THE OPERATION OF THE SUBSYSTEM ELEMENTS ANALYTICAL INFORMATION PROCESSING FUNCTIONALLY DEVELOPED CONTROL SYSTEMS SPECIAL PURPOSE INDUSTRIAL ENTERPRISES AND INDUSTRIAL ASSOCIATIONS, INCLUDING ITS FUNCTIONAL STRUCTURE

Визначені основні і специфічні принципи, які повинні бути закладені в підсистему аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями при її проектуванні і впровадженні. Встановлено, ступінь реалізації як загальних, так і специфічних принципів, знаходить свій прояв у процесі функціонування всіх елементів підсистеми аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями і в тому числі її функціональної структури.

Basic and specific principles which must be stopped up in the subsystem of analytical treatment of information of functionally developed control system by industrial enterprises and production amalgamations the special setting at its planning and introduction are certain. It is set, degree of realization both general and specific, principles, the display finds in the process of functioning of all elements of subsystem of analytical treatment of information of functionally developed control system by industrial enterprises and production amalgamations the special setting and including its functional structure.

Ключові слова: *аналітична обробка інформації, загальні і специфічні принципи, функціональна структура.*

Keywords: *Data analysis, general and specific principles, functional structure.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Аналітична обробка інформації, виступаючи функцією управління, в умовах широкого впровадження і розвитку в промислових об'єднаннях і на виробничих підприємствах функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення усе більше привертає до себе увагу як один із факторів підвищення конкурентних позицій компаній на теренах сучасного ринку. Об'єктивна оцінка існуючої практики організації аналітичного забезпечення, характеру і складності питань, які виникають при реалізації аналітичних розрахунків, на нашу думку, може бути зроблена тільки у щільному взаємозв'язку із дослідженням механізму впливу на ефективність виробничо-господарського розвитку функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення взагалі і виявленням наявних в цієї області складностей та невіршених проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Не дивлячись на той факт, що на цей час наявна велика кількість досліджень пов'язаних із проблемами аналітичної обробки інформації провідних вчених-економістів, в загальному обсязі яких виділяються роботи таких авторів як С.М. Іллічов [1], Н.П. Кисельова [2], Д.М. Лапаєв [3], Г.О. Мезенцева [4], О.О. Наумова [5], Н.С. Пласкова [6], В.Л. Поздєєв [7], І.В. Полухина [8], Р.В. Руднев [9], Н.В. Трубіна [10], М.О. Фоменко [11], В.П. Фомін [12], О.В. Яновський [13] та інших, питання пов'язане із визначенням основних та специфічних принципів, які повинні бути закладені в підсистему аналітичного дослідження при її формуванні та впровадженні висвітлення не знайшло. Отож, велике практичне і теоретичне значення має викладення матеріалу, який знаходив би свій прояв в процесі функціонування усіх елементів підсистеми аналітичної обробки інформації і в тому числі її функціональної структури та підсилив увагу до аналізу як з боку розробників систем управління, так і із сторони безпосередніх користувачів аналітичної інформації для подальшого підвищення ефективності функціонуючих на промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях систем управління, які в науковій літературі, на наш погляд, розглянуті недостатньо.

Актуальність, недостатня теоретична і методологічна розробленість та суттєва практична значимість вказаних питань зумовила вибір теми публікації, її мету, завдання і структуру.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної публікації стало визначення наукових засад, розробка та обґрунтування теоретичних положень, науково-практичних методів і рекомендацій щодо подальшого підвищення виробничо-господарського розвитку промислових підприємств в сучасних умовах на основі підсилення уваги до основних та специфічних принципів, які повинні бути закладені в підсистему аналітичної обробки інформації при її формуванні як з боку розробників систем управління, так і із сторони безпосередніх користувачів аналітичної інформації.

Для досягнення поставленої мети були визначені та вирішені наступні завдання: узагальнено погляди вітчизняних та закордонних вчених-економістів на сучасний стан і роль принципів підсистеми аналітичної обробки інформації у виробничо-господарських процесах промислових угруповань; досліджена сучасна практика використання принципів підсистеми аналітичної обробки інформації в здійсненні підприємствами господарської діяльності; узагальнено викладений

матеріал та запропоновано конкретні рішення щодо реалізації принципів, які знаходять свій прояв в процесі функціонування елементів підсистеми аналітичної обробки інформації і в тому числі її функціональної структури.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Створення підсистеми аналітичної обробки інформації в функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями пов'язане з вирішенням широкого кола питань методичного, інформаційного, математичного, технічного і організаційного характеру, які істотно впливають на функціональну структуру підсистеми. І перед тим як розглядати функціональну структуру підсистеми, уявляється необхідним визначити ті принципи, які повинні бути закладені в підсистему при її проектуванні. Такий шлях дозволяє більш науково підібрати елементи підсистеми, раціонально пов'язати їх між собою і тим самим зробити процеси, які відбуваються в підсистемі, більш ефективними.

Виходячи із того, що підсистема аналітичної обробки інформації створюється в межах функціонально розвинутої системи управління спеціального призначення промисловим підприємством та виробничим об'єднанням, тоді цілком природно узгодження її принципів із загальносистемними принципами. Саме реалізація при створенні підсистеми загальносистемних принципів робить її органічним компонентом системи управління підприємством у цілому. В якості основних і найбільш важливих можливо назвати наступні принципи створення підсистеми аналітичної обробки інформації: системного підходу, нових задач, уніфікації проектних рішень, безперервного розвитку, мінімізації обсягу вхідної та вихідної інформації, сполучення функціонального і програмно-цільового підходу.

Поряд з цими загальними принципами при створенні та функціонуванні підсистеми аналітичної обробки інформації повинен бути реалізований цілий ряд окремих поодиноких, специфічних принципів, які випливають із ролі аналізу в управлінні сучасними ринковими угрупованнями (підприємствами) і місця аналізу в функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями. Розглянемо основні із цих принципів.

Принцип максимальної ефективності аналітичних розрахунків. Підсистема аналітичної обробки інформації повинна створюватися як технологічна система з розподілом функцій між людиною і машиною. Реалізація цього принципу досягається закріпленням за людиною справжніх творчих процесів, таких як внесення змін в хід вирішення задач, загальна оцінка результатів аналізу, вироблення принципових рішень та інше. В той же час найбільш трудомісткі та ті, що піддаються формалізації аналітичні розрахунки повинні бути передані для виконання на машинах електронних цифрових.

Принцип узгодженості робіт із формування та впровадження аналізу з іншими напрямками удосконалення управління. Проектні роботи із створення підсистеми аналітичної обробки інформації повинні бути сполучені із виконуваними на промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях розробками в області удосконалення економіки та організації виробничо-господарської діяльності, функціонального розвинення систем проектування і управління технологічними процесами та інше.

Принцип комплексності аналізу. Комплексність характеризує змістовну сторону аналізу, який повинен задовольняти вимозі всебічного дослідження економіки підприємств та об'єднань, а також їх внутрішніх підрозділів як єдиного цілого за будь-які періоди часу. Реалізується цей принцип шляхом включення в підсистему аналітичної обробки інформації спеціальних блоків: періодичного аналізу діяльності підприємства, внутрішньозаводського аналізу, оперативного аналізу, та інших. Комплексність нерозривно пов'язана з системністю. *Системність* – це підхід, який забезпечує досягнення комплексності аналізу, в якому органічно суміщається методика та організація процесів аналізу з використанням сучасних економіко-математичних методів і новітньої обчислювальної техніки.

Принцип випереджаючого розвитку методичного забезпечення аналізу. Як було відзначено вище, в економічному аналізі багато які аспекти не опрацьовані досить всебічно і глибоко. Це стосується на сам перед методики таких видів аналізу, як проблемно-орієнтований, перспективний і в певній мірі порівняльний аналіз, оскільки вони практично знаходяться в стадії становлення та розвитку. Між тим формування і впровадження задач аналізу вимагає попереднього їх опрацювання в методичному плані, перевірки доцільності їх вирішення в традиційних умовах управління господарюючими об'єктами. Реалізація вказаного принципу на практиці здійснюється шляхом включення до складу підсистеми аналітичної обробки інформації тільки таких задач, які передбачені керівними (уніфікованими, галузевими) методичними матеріалами із аналізу.

Принцип випереджаючого розвитку паралельних підсистем функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями і банку даних. Необхідність врахування цього принципу випливає із того, що для вирішення завдання аналізу в переважній більшості випадків потрібна інформація паралельних підсистем функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями і банку даних. При цьому найбільш ефективне з точки зору технології сучасної цифрової обробки інформації вирішення аналітичних задач забезпечується у тому випадку, коли задачі аналізу являють собою продовження послідовно вирішуваних задач планування та обліку. Реалізація цього принципу досягається етапністю розроблення і впровадження підсистеми аналітичної обробки інформації в залежності від наявності в функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями необхідної для кожного чергового етапу інформації і відповідних організаційних передумов.

Принцип методологічної єдності. Застосування того або іншого методу вирішення завдання аналізу залежить від блоку, в який це завдання включається і який визначає цільове призначення задачі і її інформаційно-технічні характеристики. Дуже важливо для вирішення однотипних задач, які відносяться до різних блоків і комплексів підсистеми, застосовувати єдині методи вирішення, які випливають із єдиної теоретичної концепції аналізу та такі, що дозволяють створити набір «стандартних» процедур із оброблення аналітичної інформації.

Принцип орієнтації аналітичної інформації на конкретне використання. Вихідна інформація підсистеми аналітичної обробки інформації повинна надаватися в обсязі, в строки і з періодичністю, які необхідні та достатні для вироблення відповідних управлінських рішень в конкретних виробничо-господарських умовах керівниками лінійних підрозділів і функціональних служб. Реалізація цього принципу досягається за рахунок чіткого визначення змісту вихідних форм, наведення в них, у випадку необхідності інформації різних категорій даних, встановлення послідовності надання інформації на відповідні рівні управління та інше.

Принцип достовірності аналітичної інформації. Цей принцип проявляється в тому, що вихідна інформація підсистеми аналітичної обробки інформації повинна бути нейтральною, тобто об'єктивно відображати досліджувані процеси і явища. Реалізується принцип достовірності шляхом використання масивів інформації підсистеми бухгалтерського обліку та звітності, яка має високий ступінь точності і достовірності, співставленням результатів аналізу по оперативній інформації з інформацією періодичного характеру (в основному інформацією бухгалтерського обліку), а також включенням у технологічний процес обробки інформації операцій контрольного рахунку тощо.

Ступінь реалізації перерахованих вище принципів як загальних, так і специфічних, знаходить свій прояв в процесі функціонування усіх елементів підсистеми аналітичної обробки інформації та в тому числі її функціональної структури.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Наукова новизна одержаних результатів полягає в постановці, теоретичному обґрунтуванні, практичному вирішенні комплексу питань стосовно визначення тих принципів, які повинні бути закладені в підсистему при її проектуванні.

У процесі дослідження одержано такі найсуттєвіші наукові результати: визначено основні і специфічні принципи, які повинні бути закладені в підсистему аналітичної обробки інформації при її проектуванні; встановлено, ступінь реалізації як загальних, так і специфічних принципів, знаходить свій прояв у процесі функціонування елементів підсистеми аналітичної обробки інформації і в тому числі її функціональній структурі.

Серед перспектив подальших розвідок у даному напрямку особливою актуальністю, на наш погляд, відрізняється питання пов'язане із розглядом функціональної структури і складу задач підсистеми аналітичної обробки інформації.

Література.

1. Ильичёв С.Н. Экономический анализ деятельности сельскохозяйственных производителей в целях обоснования выбора высокоэффективных технологий и технических средств: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Ильичёв Сергей Николаевич; [Место защиты: Гос. ун-т - учебно-научно-произв. комплекс]. – Орел, 2011. – 205 с.: ил.
2. Киселёва Н.П. Методология статистического исследования экономического роста регионов и факторов его дифференциации: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.12 / Киселёва Надежда Петровна; [Место защиты: Сам. гос. эконом. ун-т]. – Саратов, 2007. – 342 с.: ил.
3. Лапаев Д.Н. Теоретические и методологические основы оценки экономического состояния предприятий и отраслей промышленности с учётом интересов сторон: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Лапаев Дмитрий Николаевич; [Место защиты: Нижегород. гос. техн. ун-т им. П.Е. Алексеева]. – Нижний Новгород, 2007. – 538 с.: ил.
4. Мезенцева Г.А. Корпоративное управление производственными предприятиями с использованием метода консолидированного экономического анализа: на примере нефтеперерабатывающих и нефтехимических предприятий: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Мезенцева Галина Александровна;

[Место защиты: Моск. гос. ун-т тонких химических технологий им. М.В. Ломоносова]. – Москва, 2012. – 177 с.: ил.

5. Наумова О.А. Методика экономического анализа и интегральной оценки деловой активности предприятий: на примере электротехнической промышленности: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Наумова Ольга Александровна; [Место защиты: Сам. гос. эконом. ун-т]. – Самара, 2012. – 187 с.: ил.

6. Пласкова Н.С. Стратегический экономический анализ и оценка результативности деятельности коммерческих организаций: автореферат дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12 / Пласкова Наталья Степановна; [Место защиты: Рос. гос. торгово-эконом. ун-т]. – Москва, 2008. – 45 с.

7. Поздеев В.Л. Методология экономического анализа циклических колебаний в развитии хозяйствующих субъектов: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.12 / Поздеев Валерий Леонидович; [Место защиты: Сам. гос. эконом. ун-т]. – Йошкар-Ола, 2008. – 365 с.: ил.

8. Полухина И.В. Развитие методики экономического анализа внутригрупповых расчётов интегрированных компаний: автореферат дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Полухина Ирина Валерьевна; [Место защиты: Воронеж. гос. ун-т]. – Воронеж, 2012. – 24 с.

9. Руднев Р.В. Теоретико-методические основы экономического анализа финансово-хозяйственной деятельности строительных организаций: автореферат дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Руднев Руслан Валерьевич; [Место защиты: Рост. гос. эконом. ун-т «РИНХ»]. – Ростов-на-Дону, 2013. – 24 с.

10. Трубина Н.В. Экономический анализ партнёрской деятельности предприятий железнодорожного транспорта: автореферат дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Трубина Нина Валерьевна; [Место защиты: Сиб. гос. ун-т путей сообщ.]. – Новосибирск, 2009. – 24 с.

11. Фоменко М.О. Организация и методика экономического анализа кредиторской задолженности и связанных с ней финансовых рисков: автореферат дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Фоменко Максим Олегович; [Место защиты: Воронеж. гос. ун-т]. – Воронеж, 2011. – 24 с.

12. Фомин В.П. Методология формирования и анализа сбалансированных показателей развития хозяйствующего субъекта: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.12 / Фомин Владимир Петрович; [Место защиты: Сам. гос. эконом. ун-т]. – Самара, 2008. – 403 с.: ил.

13. Яновский А.В. Перспективный анализ на основе финансовой отчётности: автореферат дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.12 / Яновский Александр Владимирович; [Место защиты: Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Экон. фак.]. – Москва, 2008. – 26 с.

References.

1. Ilichev, S.N. (2011), "Economic analysis of agricultural producers in order to justify the choice of high-performance technologies and means", Abstract of Ph.D. dissertation, Accounting, statistics, State University – teaching, research and production complex, Orel, Russia.

2. Kiseleva, N.P. (2007), "Methodology of statistical research regional economic growth and differentiation factors it", Abstract Doctor of Economics dissertation, Accounting, statistics, Samara State University of Economics, Saratov, Russia.

3. Lapaev, D.N. (2007), "Theoretical and methodological basis for assessing the economic condition of enterprises and industries with regard to the interests of the parties", Abstract Doctor of Economics dissertation, Economy and management of a national economy, Nizhegorodsky State Technical University named after R.E. Alekseeva, Nizhny Novgorod, Russia.

4. Mezentseva, G.A. (2012), "Corporate governance manufacturing plants using the consolidated economic analysis: the case of refineries and petrochemical plants", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy and management of a national economy, Moscow State University of Fine Chemical Technology named after M.V. Lomonosov, Moscow, Russia.

5. Naumova, O.A. (2012), "Methodology of economic analysis and evaluation of integrated business enterprises: the case of the electrical industry", Abstract of Ph.D. dissertation, Accounting, statistics, Samara State University of Economics, Samara, Russia.

6. Plaskova, N.S. (2008), "Strategic economic analysis and evaluation of the effectiveness of commercial organizations", Doctor of Economics Thesis, Accounting, statistics, Russian State University of Trade and Economics, Moscow, Russia.

7. Pozdyeu, V.L. (2008), "Methodology of economic analysis of cyclical fluctuations in the development of business entities", Abstract Doctor of Economics dissertation, Accounting, statistics, Samara State University of Economics, Yoshkar-Ola, Russia.

8. Polukhina, I.V. (2012), "Development of methods of economic analysis intercompany integrated companies", Ph.D. Thesis, Accounting, statistics, Voronezh State University, Voronezh, Russia.

9. Rudnev, R.V. (2013), "Theoretical and methodological foundations of economic analysis of financial and economic activities of construction companies", Ph.D. Thesis, Accounting, statistics, Rostov State Economic University "RINH", Rostov-on-Don, Russia.

10. Trubina, N.V. (2009), "Economic analysis of partnership activities railway enterprises", Ph.D. Thesis, Economy and management of a national economy, Siberian State University of Railway Transport, Novosibirsk, Russia.

11. Fomenko, M.O. (2011), "Organization and methods of economic analysis of accounts payable and related financial risks", Ph.D. Thesis, Accounting, statistics, Voronezh State University, Voronezh, Russia.

12. Fomin, V.P. (2008), "Methodology of analysis and balanced scorecard development business entity", Abstract Doctor of Economics dissertation, Accounting, statistics, Samara State University of Economics, Samara, Russia.

13. Yanovskiy, A.V. (2008), "Prospective analysis based on financial statements", Ph.D. Thesis, Accounting, statistics, Moscow State University named after M.V. Lomonosov. Faculty of Economics, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"